

Advies van 18 december 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsoptvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. M.Y.M. Renken, advocaat te Leiden,

tegen:

[naam]vr
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens haar leven lid van de Nederlandse Delegatie van Zusters van
Onze Lieve Vrouw.

1. De procedure

1.1. Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 21 mei 2012. Voorts is een brief van mr. Renken van 13 juni 2012 met een bijlage, te weten een steunverklaring van de heer [naam] (hierna: '[naam]'), ontvangen. Op 23 juli 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van Zuster [naam], delegatie overste.

1.2. Op 25 oktober 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met de heer [naam]. Klager heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Renken voornoemd.

Namens de Congregatie is verschenen zuster [naam] voornoemd en de heer [naam], extern administrator van de Congregatie. Zuster [naam] heeft een pleitnota voorgedragen.

1.3. Na de zitting heeft mr. Renken bij brief van 22 november 2012 een aangevulde verklaring van [naam] ingebracht en voorts een verklaring van de heer [naam] (hierna: '[naam]'). Bij brief van 4 december 2012 heeft de KNR namens de Congregatie op deze nadere stukken gereageerd.

2. De klacht

2.1. Klager komt uit een groot gezin met acht kinderen. De ouders van klager waren zeer gelovig. Zij bezaten een goedlopend hotel waar zij erg druk mee waren. Er bleef weinig tijd over voor de kinderen.

Op tweejarige leeftijd is klager naar een kindertehuis gestuurd. Vanaf zijn vierde woonde klager bij zijn opa en oma. In [jaar], toen klager zes jaar oud was, werd hij naar het [naam] Pensioonaat gestuurd (hierna: 'het pensioonaat'). Klager is op het pensioonaat jarenlang fysiek mishandeld. Hij werd dagelijks geslagen met sleutelbossen en stokken. Als klager in bed had geplast, dan werd hij de volgende dag in een teil c.q. bad met ijskoud water onder geduwd tot hij bijna stikte. Voor het bedplassen moest hij ook wel in de hoek staan of hij werd gedwongen om zijn lakens in een emmer op het schoolplein te wassen.

Op het pensioonaat werden de kinderen één à twee keer in de week gewassen. De meeste kinderen gingen onder de douche, een aantal kinderen mocht in de badkamer in bad. Klager was geregeld één van de kinderen die in bad mochten. Hij werd gewassen door aangeklaagde. Zij was groot en stevig van postuur. Ze was sterk en had grote ruwe handen. Aangeklaagde dwong klager, terwijl deze in bad zat, onder haar rokken haar vagina te betasten. Onderwijl legde ze haar hand op de mond van klager zodat hij het niet kon uitschreeuwen. Aangeklaagde heeft ook menigmaal, tot bloedens toe, geprobeerd met haar hand een erectie bij klager te bewerkstelligen. Soms stond er een tweede zuster bij het bad die aangeklaagde hielp. Ook deze zuster moest klager weleens betasten. Dit is volgens klager geregeld gebeurd vanaf zijn tiende tot zijn twaalfde jaar.

Klager verzette zich tegen de handelingen. Het kwam soms tot worstelpartijen in de badkamer. Aangeklaagde probeerde dan klager kopje onder te duwen, hetgeen vaak lukte. Klager heeft op die momenten vaak gedacht dat hij zou verdrinken. Klager verloor het fysiek van de zusters.

Aangeklaagde dreigde met de vreselijkste dingen wanneer klager aan anderen zou vertellen wat er in de badkamer gebeurde. Klager heeft het een keer aan zijn moeder verteld, maar zij werd vreselijk boos. Zij kon niet geloven dat klager de waarheid vertelde.

Klager is vaak weggelopen van het internaat, maar door de politie werd hij teruggebracht. Klager voelde zich daardoor machteloos.

Halverwege de vijfde klas, in [jaar], is klager van het pensioonaat gehaald omdat bleek dat hij ernstig achterliep in zijn cognitieve ontwikkeling. Hij kon nauwelijks lezen, schrijven en rekenen.

2.2. De ontwikkeling van klager naar een volwassen man is met vele ups en downs verlopen. Klager werd onzeker en wilde door iedereen aardig gevonden worden. Ook werd klager achterdochtig en wantrouwend.

Klager heeft grote moeite zich in een relatie te binden. Hij is twee keer getrouwd geweest. In zijn eerste huwelijk wist hij zich geen houding te geven, hij durfde zich niet kwetsbaar op te stellen, was onrustig en kon zich niet binden.

Vanwege zijn onrust is klager in zijn leven meer dan dertig keer verhuisd. Hij kon nergens aarden.

Vanaf zijn veertigste is klager langzaam veranderd, mede door behandeling bij een psychiater. Bij hem is begin jaren '90 een posttraumatische stress stoornis (PTSS) geconstateerd. Klager schaamt zich daarvoor, heeft moeite om erover te praten. Hij bleek na de psychiatrische behandeling wel veel beter in staat om zijn leven in zijn eigen hand te nemen en echte vriendschappen aan te gaan. Hij blijft wel moeite houden met (lichamelijke) 'afstand en nabijheid' van vrouwen in een relatie. Daardoor is klager al jaren alleenstaand.

2.3. Klager wil erkenning en excuses. Hij wil geloofd en erkend worden in het leed dat hem als jong kind is aangedaan. Hij wil voorts zijn steentje bijdragen aan de discussie over het celibaat dat volgens hem voor veel ellende kan zorgen.

Klager wil ook een financiële genoegdoening, doch dat komt voor hem op de tweede plaats.

3. De reactie op de klacht

3.1. Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Zuster [naam] heeft in haar reactie gesteld dat aangeklaagde eerst vanaf januari 1957 werkzaam was op het pensioonaat. Klager had toen, zo begrijpt zuster [naam], het pensioonaat reeds verlaten. Aangeklaagde werkte als groepleider van groep 3 of 4. De kinderen in die groepen waren tussen de acht en tien jaar oud. In [jaar] was klager reeds elf jaar oud. Om die reden acht zuster [naam] het onwaarschijnlijk dat klager met aangeklaagde van doen heeft gehad. Zij sluit dan ook niet uit dat sprake is van een persoonsverwisseling.

3.2. In de archieven zijn geen aanwijzingen gevonden voor enigerlei twijfel over het functioneren van aangeklaagde. In die zin kan de klacht bevestigd noch ontkend worden. Zuster [naam] is er wel mee bekend dat er een andere klacht over seksueel misbruik door aangeklaagde is ingediend (zaaknummer 2011T535). Volgens zuster [naam] ziet die klacht echter op fysiek geweld en niet op seksueel misbruik. Datzelfde geldt voor de verklaring van [naam]. De vraag is voorts in hoeverre de door klager beschreven handelingen van aangeklaagde als seksueel misbruik te duiden zijn.

3.3. Zuster [naam] benadrukt dat de genoemde kanttekeningen niet inhouden dat geen geloof wordt gehecht aan het relaas van klager. De beschreven gedragingen zijn verwerpelijk en daarom wordt de pijn van klager erkend en worden daarvoor oprechte verontschuldigen aangeboden.

4. De beoordeling

4.1. Klager heeft ter zitting verduidelijkt in welke periode hij op het pensioonaat verbleef. In [jaar] kwam hij op het pensioonaat, in [jaar] is hij daar weggegaan. Klager is voorts een keer blijven zitten. Hij stelt aangeklaagde derhalve wel degelijk te hebben meegemaakt.

4.2. De Klachtencommissie acht voldoende aannemelijk dat klager aangeklaagde heeft meegemaakt, alsmede dat zijn klacht op haar is gericht en geen sprake is van een persoonsverwisseling. Aangeklaagde kwam immers in [jaar] naar het pensioonaat, terwijl klager tot [jaar] bleef. Aangeklaagde was groepsleider van groep 3 of 4. Klager was op dat moment ouder dan de kinderen die normaal gesproken in die groep zaten, maar voldoende aannemelijk is voor de Klachtencommissie dat dit feit wordt verklaard door de onweersproken omstandigheid dat klager een keer is blijven zitten.

4.3. Met betrekking tot het gestelde seksueel misbruik oordeelt de Klachtencommissie als volgt. Van toepassing is de Procedure. Volgens artikel 1.3. van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.4. Allereerst dient beoordeeld te worden of hetdoor klager gestelde moet worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure. Of sprake is van seksueel misbruik is niet volledig en alleen afhankelijk van de subjectieve ervaring van een klager of klaagster, noch alleen en volledig afhankelijk van de subjectieve bedoeling of gevoelens van een aangeklaagde. Het criterium in deze is voor de Klachtencommissie of het gaat om handelingen of gedragingen die door een buitenstaander objectief bezien en redelijkerwijs kunnen worden geduid als ongewenste, seksueel getinte handelingen of gedragingen.

4.5. Met betrekking tot het door klager gestelde betasten van zijn geslachtsdelen en het proberen te bewerkstelligen van een erectie zijn naar het oordeel van de Klachtencommissie onvoldoende feiten en omstandigheden vast komen te staan waaruit volgt dat aangeklaagde bewust, met een seksuele bedoeling, de geslachtsdelen van klager heeft betast. De Klachtencommissie heeft het relaas van klager zo begrepen dat de handelingen tijdens het baden gebeurden. Het is, en was zeker in die tijd, niet ongebruikelijk dat een volwassene helpt bij het wassen van een kind, ook van de geslachtsdelen. Daarom kan niet tot het oordeel worden gekomen dat voor een derde in redelijkheid het aanraken van geslachtsdelen tijdens het baden op zichzelf reeds als seksueel misbruik te duiden is, zoals hiervoor bedoeld. De Klachtencommissie gelooft klager wanneer hij stelt dat hij de handelingen van aangeklaagde zoals hij die beschrijft als zeer onprettig en ook als seksueel misbruik heeft ervaren, maar komt evenwel tot het oordeel dat niet voldoende aannemelijk is dat die handeling aldus in de zin van de Procedure kan worden geduid. In zoverre is de klacht niet-ontvankelijk.

4.6. Het dwingen van klager om de vagina van aangeklaagde te betasten is wel te duiden als seksueel misbruik in de zin van de procedure. Dat staat ook niet ter discussie. De Klachtencommissie komt echter tot het oordeel dat daarvoor onvoldoende steunbewijs is gevonden. De andere tegen aangeklaagde ingediende klacht is niet ter kennis van de Klachtencommissie gebracht. Met betrekking tot de verklaringen van [naam] en [naam] geldt naar het oordeel van de Klachtencommissie dat deze zien op fysiek geweld en, gelet op het hiervoor overwogene op dat punt, niet op seksueel misbruik.

4.7. De verklaring van klager is op de Klachtencommissie oprecht overgekomen. De Klachtencommissie is ervan overtuigd dat de periode op het pensioonaat voor klager een traumatische tijd is geweest, mede door het fysieke geweld waarmee hij geconfronteerd is. De Klachtencommissie heeft echter moeten vaststellen dat voor het seksueel misbruik dat klager heeft gesteld onvoldoende bewijs is gevonden, zodat de klacht niet gegrond kan worden verklaard.

5. Het advies

De Klachtencommissie verklaart de klacht niet-ontvankelijk als hiervoor onder 4.5. bedoeld en adviseert de Overste van de Nederlandse Delegatie van Zusters van Onze Lieve Vrouw de klachtvoor het overigeniet gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 18 december 2012 door mr. P.A.M. Hendriks, voorzitter, drs. A.M. van Beelen en mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door mr. M.J.C. van Leeuwen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Overste van de Nederlandse Delegatie van Zusters van Onze Lieve Vrouw en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de Overstebinnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de Overstedaarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Overste.